

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 glđ. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofijsk.
poslopju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
podaia knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

S prihodnjim mescem julijem se začne drugo polletje, zatorej prosimo p. n. naročnike „Slov. Gospodarja“, ki so samo za pol leta naročnine poslali, naj naročilo za drugo polletje o pravem času ponovijo, da se jim more list redno pošiljati. Tudi novi naročniki se sprejmejo. Do konca leta znaša naročnina 1 fl. 60 kr.; do 1. oktobra pa 80 kr. Naročnina se naj pošilja po poštnih nakaznicah.

Opravništvo „Slov. Gospodarja.“

Nevarnost prusko-nemških zgledov.

Hudo mora peči prusko kraljevsko rodbino in jenega železnega Bismarka, da se je 2krat zaporedom streljalo na kralja in cesarja Viljelma, ko so bili najimenitniši ministri vseh evropskih velevlad na poti h kongresu v Berlin, glavno mesto nove Nemčije. Nobenega teh gospodov ne more cesar v sijajnih zaslišanjih sprejeti, ker še niti jesti ne more sam; krmiti ga morajo, kakor malo dete, ker mu je zdvijan socialista roki obstrelil. Strahovita gnjiloba, grozni nasledki brezverskega liberalizma izhajajo na den tako silno, tako predrzno in nevarno, da celó Bismark strmi in tava sem ter tja in išče ves iznemirjen pomočkov. Liberalni državni zbor je razpustil, nove volitve razpisal, zoper socialiste postopa z postavami, policaji, sodnijami, toda razburjenost se množi, nevarnost raste. Vsi stanovi se kažejo razjedeni, celó vojaštvo socializma nadehнено. Cel regiment dragonarjev je zagnal glasen pošum in ropot, ko mu je lutovski duhoven par besed iz prižnice zinol zoper socialiste. Povsod srd, sovraštvo in upor zoper celo kraljevsko rodbino in zoper gospodstvo sebične, neverne, kulturoborne, premožne, spačene in ošabne liberalne stranke. Nemčiji žuga revolucija blizu taka, kakoršná je nesrečna Francoska pred kmalu sto leti trpela.

Pruski kralji in jihovi ministri, posebno pa Bismark, so državo odločili od Boga, od večnih resnic morale (nравnosti) in pravice. Pravo jim je bilo, kar je državni zbor sklenil in kralj potrdil. Temu se je imelo vse vklanljati, celó versko pre-

pričanje ljudi in sv. katoliška Cerkva. Zato so osnovali postave, o katerih so škofje naprej kralju rekli, da se jim ne smejo podvreči, če se nečejo pred Bogom in lastno vestjo pregrešiti. Nič ni pomagalo; postave so se osnovale, škofje, mešniki in verniki, najzvestejši podložniki, se surovo in srdito preganjajo. Pruski kralj je sicer z pomočjo liberalcev postal nemški cesar, a ob enem liberalnej — sebi, svojej rodbini in celej državi v nesrečo in največjo nevarnost. Kajti od liberalne stranke uvedeni civilni zakon je rodbinske razmere grdo razdeval, nove brezverske šole v zvezi z razuzdanim časništvom in tiskom pa so neverstvo, novo paganstvo z vsemi njegovimi grdoboma, hudobijami in pregrehami začele širiti med ljudi, da je človeka lahko strah in groza. Svobodno oduševstvo pa med tem premoženje narodno kupiči v možnjah in kasah vedno manjšega števila liberalnih mogotcev. Vsled tega je izsesavanje delavcev strašno, ubožanje ljudstva velikansko. Menjši obrtniki so ondi uničeni in sedaj grabi že v kmetski stan. Iz tega pa se rodi zavid, srd in sovraštvo ubogih do bogatih, nemaničev do posestnikov, delavcev do fabrikantov, hlapcev do gospodov, občna nezadovoljnost, upori, ubojstva in — revolucija! Tak je vselej konec in tudi drugačisen biti ne more, kder na mesto Boga postavijo brezversko državo, kder vero v Boga in Kristusa zaničujejo in zatirujejo, kder očitno in glasno po šolah in časnikih ljudem pravijo, da človek nima neumerjoče duše po božji podobi stvarjene, ampak da je le nekoliko boljše preoblečena upica (of), kder namesto vseobčne pravičnosti in svobode, naslanjajoče se na večno in božjo resnico morale in prava, vladari in gospodari samovolja in sila sebične stranke. Tako se je zgodilo na Francoskem, tako se godi na Nemškem in se bo godilo povsod, če se ne bodo še ob pravem času vrnili na pot, katero nam kaže Bog v narurnem pravu in pa sv. Cerkva, prava učiteljica in varhinja narurnega prava. Pri nas v Avstriji že blizu 100 let več ali manje zvesto posnemajo prusko-nemške naredbe. Toda, če se ne motimo, še hvala Bogu, nismo tako daleč v socialistične

zadrege in teh uzroke in pogoje zašli, kakor na Nemškem. Vendar slednji čas je, da spregledamo in posnemanje teh nevarnih zgledov popolnem odpravimo. Neverstvo, spridenost, oderuštvo, uboštvu je že itak veliko. Bog nas varuj tukaj vsakega nadaljnjega napredovanja!

Gospodarske stvari.

O varstvu gozda.

II. Skušnje so v gozdnatih pokrajinah dokazale, da tu večkrat dežuje in da dež ni tako silovit, kakor v golih krajih. Tudi hude ure, blisk in tresk nemajo v gozdnatih krajih toliko moči, kajti šume so ondi nekaki strelovodi. In ker naši studenci, potoki in reke svojo vodo le iz zraka dobivajo, ker dež in sneg morata prej v zemlji prodreti in se potem kot studenci iz nje zopet prikazujeta, zato je pod gozdnatimi gorami in hribi veliko več in močnejših studencev, nego pod golim hribovjem, o čemur so se učenjaki in strokovnjaki na večih krajih zemlje prepričali, primerjajé studence pod gozdnatim hribovjem in pod posekanim in ogoljenimi strminami. Po raznih krajih so učenjaki različne reke opazovali in našli, da je v njih strugah pred tolikim in tolikim časom veliko več vode bilo, nego sedaj, ko se je po višinah, iz katerih se voda v nje odceja, veliko lesovja posekalo. A še večjo korist nam daje gozd, kateri v obče le malo obdelovanja potrebuje. Polje se mora n. pr. gnojiti, t. j. dodajati mu, kar se mu je odvzelo; gozd pa n. pr. se sam gnoji z lastnim listjem in dela okoli svojih korenin debelo in dobro odejo. To odejo pa drevje tudi dobro čuva in ne dopušča, da bi jo veter ali dež odvezel. Na golo višavo lije dež ter seboj drvi rodovitno zemljo po rekah v morje in v nižave, kjer nje je itak že obilo nakupičene. V gozdu pa zabranjuje listje dreves kapljice, da ne prileté z vso silo in naravnost na zemljo, a na tleh pa združujó korenine in mala zelišča, da voda koristne zemlje odnesti ne more. Če posekamo gozdnati breg, dobimo res za les nekaj novcev; ali novci so sklizki, kmalu nam iz rok izmuznejo. Dobimo pa tudi na mesto gozda, nekaj rodovitne zemlje; ali tudi ta je polzka; piha močni veter, in jo po malem odnaša; začne liti huda ploha in v malih urah nam odnese voda v nižave cele kose drage zemlje in nam so — to velja le sicer v nekaterih krajih — ostale prazne skale, brez zemlje, brez drevja, brez vsega zelenja. V goratih krajih se dogodé večkrat posipi, da se zemlja z brega navzdol vdere; a to se dogodi le v brezgozdnih krajih; in le v teh krajih so silno nevarni snežni plazovi. Primerjajmo golo deželo, n. pr. Dalmacijo, kjer so prvotno gotovo tudi gozdje bili, z našo še dovolj gozdnato štajersko deželo. V Dalmaciji je samo 26% rodovitne zemlje, 22% nizkega lesovja in 48% golih, kamenitih pašnikov in 4% pa čisto

golih skal. Na Štajerskem pa, katera dežela leži dosta višje nad morjem, je 31% rodovitne zemlje, 15% pašnikov in 46% gozdov. Zavoljo tega pa je pri nas veliko boljše blagostanje, kar se vidi na številu domače živine. Na 1 kvadratno miljo pride pri nas 147 konj, v Dalmaciji 95, goved pri nas 1470, v Dalmaciji 495, svinj pri nas 1190, v Dalmaciji pa 182. Seveda je nasproti temu tam dalj veliko ovac in koz, ali to so le malenkostna odškodnina za našo drugo lepo živino. In teh boljših razmer so vzrok naši obilni gozdi, katere nam je iz mnogih vzrokov čuvati. Ako iz naših krajev gozde iztrebimo, spodimo s tem tudi vse koristne naše pevce, ki nam toliko požrešnih žužkov pokončajo. Zato varujte — če tudi vse te besede za razmere spodnje-štajerske, posebno ljutomerske niso veljavne — šume pred neprevidno sekajočo sekuro, varujte jih pred raznimi brošči, varujte jih pred ognjem. Tudi preveliko stelje šumi ne jemati, kajti listje je njeni gnoj. Na vašem ognjišču naj ne gori večni plamen, in svojih peči ne kurite tako, kakor bi noč in dan, po leti in po zimi v njih kruh pekli. Namesto plotov iz blanj in kolov pa si delajte žive plotove, kateri so boljši, ceneji in koristnejši. V njih Vam gnezdiyo ptiči in od njih dobivate tudi nastelj! Lapajne.

Kako naj ravna čebelorejec z panji po Dzierzonovi osnovi.

IV. Dz. panju z staro 3letno ali pa slabo matico se tudi prav lahko pomaga, toda le tako, da se stara matica vjame in odstrani; sicer bi čebele druge matice ne sprejele, in tudi ne mlade iz nastavljene zalege ne izgojile; če pa ima brezmatični panj zalego ležečo čebelo, si čebele iz nastavljene zalege tudi ne izgojijo matice, temveč nastavljeno matično zibelko raztrgajo in tudi pridjane oplojene matice nočejo sprejeti. Takim čebelam z čebelo, ki leže zalego ali jajca nosi, se mora nagloma pomagati z tem, da se jim da oplojena matica, toda v posebni matični izgojilnici (Weiselburg). Čebele potem same zamorijo čebelo, ki jim je jajca legla; ali če se ne more v taki posebni matični izgojilnici matica pridjati, naj se iz dveh ali več panjev, ki imajo stare matice, prav mlade čebelice v številu od 3000—4000 skupaj v eno škatlo spravijo (zgrnejo), v kateri je pripravljen sat medu z odprtimi celicami. Tu se čebelice pusté tako dolgo, da so se medu dovolj nasrkale. Zdaj se v ravno tej škatli skupaj na en kup stresejo, potem se vržejo na en mah v brezmatični panj, ki se je poprej pošteno podkadir; obojne čebele so zdaj vse zmešane in si ne storijo nič zalega. Te čebele, vzete iz panjev z oplojenimi maticami, umorijo tudi napačno mater, zalego ležečo čebelo. 11. Panji po Dz. napravljeni se prav lahko združijo, če so slabi, med saboj ali pa z močnejšimi, in ni jih treba, kakor se povsod pri panjih z nepr. sati godi, z žvepljenjem moriti. Če hočeš, posebno v jeseni, kateri koli panj odstraniti, ti ni treba čebelic po-

moriti, temveč čebele iz takega panja, ki se ima uničiti, se lepo združijo z čebelami v drugih panjih. Taki pomnoženi panji so na spomlad navadno prav močni, imajo mnogo delavk in dovolj zalege. Mlade čebele, ki so še le v poznem poletju izlele iz celic, so v spomladi jako delavne. Pri drugih panjih z neprem. satovjem bi se bile pa morale pomoriti. 12. S takimi panji, in če se vé ž njimi razumno ravnati, se doseže mnogo več medu, kakor z panji, katerih satovje je nepremakljivo. Dz. panj ima namreč poseben prostor, odločen za med; tu sem smejo pač prihajati čebelice delavke, ne pa matica; drugače bi tudi ondi zalego prinašala; med bi ne bil tako čist in snažen in zavaljo zalege bi se ne mogel celo poletje vun jemati. Matici se mora torej zabraniti, da ne more v prostor za sterd prihajati. To se zgodi z posredno ločivno desko (Scheidebrett). Čebele zamorejo laziti skozi ozko špranjo v prostor za med, matica pa ne more. Pred glavno in med glavno pašo se mora tudi zabraniti, da se zalega ne množi. Prostor za zalego se zmanjša tako, da se 3—14 dni pred glavno pašo 3—4 sati iz panja vzamejo, in se deska naprej porine; ali če nimaš take deske, se satovje z zalego kar k žrelu pristavi, in za njim sledi sat poln sterdi, da je prostor za zalego kolikor mogoče majhen. Satovje, ki je v panju še z medom napolnjeno, se odvzame in prazno na njihovo mesto postavi. Tudi se vtegne matica vloviti in med glavno pašo na več dni, toda ne čez 2 tedna, v matičnico zapreti, da ne more jajčic nositi. Na taki način se ob bogati paši pridelovanje medu neizrečeno pospeši. 13. Taki panji se dajo brez vsake težave preiskati in satovje z medom in zalego se jemlje, kedar koli je treba; tudi se polovi matica, druga matica vloži, se v tem ali unem panju mlada matica izredi, kakor je komu volja. Čebelarju z takimi panji ni treba čakati, da se bojo čebele rojile, ni mu treba cele tedne, dà, cele mesence pri čebelah čuvati, ali se ne bode kateremu samovoljnemu lenuhu (panju) vendar enkrat rojiti spoljubilo. Če so v katerem Dz. panju preobilno nakopičene čebele, kjer le lenobo prodajajo, se prav lahko ohladijo s tem, da se jim prostor povekša in prezračí, ali da se jim med in zalega odvzame, da se jim tako novi prostor v panju napravi. To jih spodbuja k novi delavnosti in sili, da se rojijo.

Tak čebelar si napravlja roje, ali ne, kakor sam hoče, nareja si prav lahko že zgodaj umetne roje, če si jih želi. Njemu ni mar za veliko rojev, toda vsako leto si želi vendar nekterih, da si število panjev pomnoži, in da si stare matice ponovi, ker, kakor je bilo že rečeno, čez 3 leta stare matice niso več kaj prida.

J. Ž.

Sejmovi. 24. jun. sv. Juri pod Tabrom, Konjice, Podsreda, sv. Lenart v Slov. gor. Ruše, Ribnica, Črmožiše, Laško, Nova cerkva, sv. Janž na Dravskem polji, Žetale; 26. jun. Cmurek; 27. jun. sv. Lovrenc na Dravskem polji.

Dopisi.

Maribor 18. junija. Odbor za stavljenje „Slo m š e k o v e g a“ spomenika je razposlal po č. dekanijških uradih naslednje vabilo do častite duhovščine: Odbor za stavljenje spomenika na čast pokojnemu knezu in škofu Antonu Martinu Slo m š e ku si čestita z naznanilom do častite duhovščine, da je spomenik dostojno dovršen in v stolni cerkvi v Mariboru srečno postavljen. Ob enem vabi spoštljivo k slovesnemu razkritju spomenika, ki se bo z dovoljenjem prečastitega kn. šk. ordinarijata vršilo na god patrona stolne cerkve, sv. Joaneza Krstnika, dne 24. t. m. s tem, da bo ob 10. predpoldnem primerna pridiga z razkritjem spomenika, potem slovesna peta meša in zahvalna pesem. Odbor.

Iz Maribora. (Huda nevihta) se je od Velike Kape in Hudega Kota 14. junija o 5. uri zvečer zagnala proti našemu mestu; toče je le redko sipalo med gostim dežom, tem bolj pa je bliskalo, grmelo in udarjalo. Pri Götzu in v teater je strela udarila brez škode, v delavnico južne železnice pri sv. Jožefu 3krat. V Windenavi pri „Waldtoni“ je blisk eno steno podrl, v Pekerjih je strela 3 delavce na polji poškodovala, enega ubila; tudi v hišo posestnice Neže Rath je udarilo, strela je grozno po hiši sem in tja švigala in naposled strešje užgala; žena, še vsled poroda bolena, je bila zadeta in bo bržčas umrla. Ob isti uri je strela udarila v Pakovo kovačnico v Kamei pa le nekaj strešne opeke raznesla, tem hujše je razsajala pri sosedinji gos. Malič; tej je lepi novi hlev užgala tako, da je pogorelo vse strešje, 2 voza, zrnje in 200 centov nove krme. Posestnica je zavarovana. Na veliko srečo bližnjim sosedom: župniku in kovaču Benkotu, so brž prihiteli mariborski gasileci, ki so po večurnem delu ogenj vgasnili, za kar jim gre očitno priznanje in dolžna zahvala.

Iz Žavca. (Volilni shod). Dr. Vošnjak poprime potem besedo in poroča v obširnem, 1 $\frac{1}{2}$ uro trajajočem govoru o delovanju v državnem zboru, in sploh o celej notranjej avstrijskej politiki. Govornik se ozira na zgodovino zadnjih 10 let od 1867. l., ko je privandrani tujec baron Beust ustvarjal dualizem ter izročil Slovane nemško-liberalnej in ogerskej sili in s tem zakrivil vedno rastoče homatije, nemir in prepír, propad v gospodarstvenem oziru, hiranje in slabost celega cesarstva. Večina v državnem in v deželnih zborih je umetna, ker se ne naslanja na večino ljudstva, tedaj vse stori sedanji vladi na ljubo, ker vé, da s to vlado tudi ona pade. Volilni redi so vseskozi krivični in bi se morali pred vsem popravljati. Zakaj ima pri volitvah eden veliki posestnik ali grajščak, da le 100 fl. davka plača, toliko pravice, kakor 5 do 6 tisoč kmetskih prebivalcev, ki morda 100.000 fl. in še več davka plačujejo? Na Štajerskem voli 220 velikih posestnikov 4 poslance v dr-

šavni zbor, tedaj pride na 55 volilcev eden poslanec, mej tem ko celjski volilni okraj šteje nad 100.000 kmetских prebivalcev, ki samo le enega poslanca volijo. Tudi mesta imajo večje volilne pravice, nego kmetje. Vsled tega je v državnem zboru le ena tretjina kmetских poslancev, namesto da bi najmanj dve tretjini svojih poslancev imeli. Še posebno okrajšani pa so Slovani, in da so v večini v državi, vendar po sedanjem volilnem redu nikoli ne morejo priti do večine v državnem zboru. Nemško-liberalna stranka, katera uže toliko let vlada, dobro čuti, da nema naravne podloge; ker pa si hoče ohraniti svoje gospodstvo, raji pušča v najjemenitnejših vprašanjih vse Magjarom na ljubo, samo da še dalje sme vladati. — Govornik se obrne do avstro-ogerske nagodbe, katera se ima spet na 10 let skleniti in tako nadaljevati vse sedanje krivice, pa nam naložiti še večja bremena, nego smo jih dozdej prenašali. Leta 1867. je bilo skleneno, da plača za skupne stroške, to je za armado in brodovje avstrijska polovica 70% ogerska pa le 30%, tedaj, če skupni stroški znašajo 120 milj. fl., plačamo mi 84 milj. fl., Ogri pa 36 milijonov. Dokazano je, da ta razmera nij pravično, pa bo le za naprej ostala. Tudi nacionalna banka se bode na pol Ogrom izročila, ki z vsem tem še dalje na krmilu obdrži nemško-liberalno stranko, in da smo še dalje Slovani v Avstriji na steno pritiskani. Isto neplodno in nesrečno roko ima nemško-liberalna stranka v vseh notranjih vprašanjih. Uže 4 leta gre posvetovanje pripravi direktnih davkov, pa težko da se v tem državnem zboru dožene, in še gotovo ne na olajšanje gruntnega in hišnega posestnika. Uredovanje novega personalnega prihodninskega davka je dobra misel, a bati se je, da zadene tudi mnogo kmetских posestnikov. Ker se misli stari prihodninski davek povsod odpraviti, bi se tudi pri gruntnem davku morala odpisati tretjinska priklada, katera je pod imenom prihodninskega davka l. 1849 bila naložena. Pa to se ne bo zgodilo, ampa kod 26²/₃% bi se le 2²/₃% odpisalo. Državni proračun kaže v vsakem letu primanjkanje od 30 do 40 milj. fl., samo lani se je državni dolg pomnožil za 112 milj. fl. in pri vsem tem so se tudi državni dohodki zdatno povešali, pa vse nič ne pomaga, ker so zdaj državni stroški uže na 406 milj. fl. narastli. Kam gre toliko denarja? V prvej vrsti sta činj za državne dolgove in skupni stroški, potem pridejo stroški za notranjo upravo, za uradnike, katerim se je leta 1869. plača neprimerno povešala. Povsod preveč pisarije. Zlasti politični uradi v sedanjej sestavi so odveč, ker tako župani in okrajni zastopi morajo največ njihovega dela, in to brezplačno opravljati. Silno stroškov je dalje za železnice, zdaj uže 26 milj. fl. na leto. Zidalo se je mnogo prav nepotrebnih le da so si podvzetniki, seveda vsi privrženci vladajoče stranke, svoje žepe polnili. Tedaj nikjer prave varčnosti. Slab izgled države so posnemali deželni zbori,

okrajni zastopi in občine. Priklade so vsled tega uže tako naraščale, da znašajo še enkrat toliko, kolikor direktni davki. Po takem potu ne moremo naprej iti, če ne pridemo vsi na kant. Treba je da se ljudstvo bolj zaveda svojih postavnih pravic, političnih in narodnih, potem pa da jih trdno brani. Res da smo Slovani po volilnih redih silno prikrajšani, in da skoraj v nobenem zboru večine ne moremo dobiti, pa saj tega se držimo, kar nam gre po postavi! Kjer nam je poslanca voliti, izberimo si neodvisnega narodnega moža, naj nam se še tako ponuja kak c. kr. okrajni glavar, ali kak širokoustni nemškutar. Člen 19. ustave nam daje popolno narodno ravnopravnost. Če pridemo tedaj v kakšni urad, treba samo ene odločne besede, in mesto nerazumljive nemščine se mora pisati, slovenski. Pravico do tega imamo v postavi in prepričan sem, da niti kak c. kr. uradnik niti notar ali odvetnik se ne bode branil slovenščine, ako jo stranka od njega zahteva. Kdor sam ne brani svoje pravice, ta se ne sme pritoževati, ako se mu krati.

Govornik preide potem na avstrijsko vnanjo politiko. Vsaka doba ima svoje ideje, katere težko a res pridejo do zmage, naj se jim še tako ustavljajo posamezni ljudje. V sedanjem veku je prešinila ideja narodnosti vse umikane narode. Zjedinila se je v malo letih Italija, potem Nemčija, in Rusija ravno tej ideji ima zahvaliti svoje velikanske vspehe. V našem cesarstvu so zjedinjeni oddelki največjih treh evropskih narodov, nemškega, slovanskega in romanskega, in zraven teh še magjarsko pleme. Narodne meje segajo na mnogo krajih jedna globoko v drugo narodnost, Čehi molé globoko mej Nemce, od katerih so od treh strani obdani; mi Slovenci se sicer neposrednje naslanjamo na ostale Jugoslovane, pa mejimo do Magjarov, Nemcev in Italijanov. Avstrija mora tedaj vsem narodom jednako pravična mati biti, potem ostane krepka država in narodi bodo zadovoljni in srečni. Poslednji čas je, da naši vladajoči možje izpoznavajo to nalogo, ako nečejo cesarstva v največje nevarnosti pahnuti. Kakor notranja, je tudi vnanja politika bila jako nesrečna, odkar so krmilo v rokah imeli poprej nemški liberalci in zdaj Magjari. Mi avstrijski Slovani ne zahtevamo, da bi Avstrija, kakor slovanska Rusija, bila na ravnost v boj šla za zatirane Slovence v Turčiji, ker vemo, da to bi ne bilo po volji Magjarom, niti mnogim Nemcem ne, ki so naši so-deželani. To pa smemo po vsej pravici zahtevati, da Avstrija ne dela proti osvobojenju turških Slovanov v prid Turkom. Ko bi Avstrija v ta namen svoj meč proti Rusiji potegnila, tedaj bi avstrijski Slovani, in to smo vsi slovanski poslanci v državnem zboru, svojo pomoč odrekli, in Avstrija bi si s takim činom sama svoj grob kopala. Govornik končno razlaga težko stanje slovenskih poslancev v deželnem in državnem zboru, kjer jih je le mala peščica proti ogromnej večini nasprotnikov.

A to jih ne ustrahuje, niti ne moti v njihovem delovanju. Vsak od nas lahko stopi z mirno vestjo pred narod, da je storil in se boril, kar je bilo v njegovej moči, za blagor domovine in naroda. Bodrilo in krepilo pa nas je prepričanje, da vsaka pravica mora končno zmagati, in da tudi mi Slovenci še bomo gledali lepših in prijaznejših časov. Do tačas pa ostanemo stalni in složni, kakor dozdej in zмага bo naša! —

Ko je nehal g. dr. Vošnjak, so burni živio klici mu dokazali, da je govoril iz src vseh zbranih volilcev.

Iz Kamce. (Umor — Seidl.) Bog je pridnim otrokom, ki svoje očete spoštujejo, obljubil srečo in dolgo življenje na tem svetu, pa isti Bog tudi pogosto kaznuje z nesrečo in naglo smrtjo otroke, kateri za četrto božjo zapoved ne marajo. Letos po zimi je viničarski sin Boštijan Jarc svojega očeta za uho udaril, jegov surovi brat pa starca na veliko soboto, ker je bil zavolj streljanja svarjen, tako nesrečno sunil, da je v 3 dneh bil mrtev in pokopan. Sodnijska komisija je mrtvega očeta dala izkopati in ga pregledala potem, ko ga je hudo razrezala. Ali kaj se zgodi? Komaj preteče 7 tednov in na istem mestu je ista sodnijska komisija ničvrednega sina Boštijana mrtvega parala, razrezavala in pregledovala, ker je bil po naključbi ustreljen. Binkoštni pondeljek je še bil v Mariboru, kder je v neki krčmi igral. Proti večeru zapusti krčmo rekoč: zdaj pa grem v Kamco se malo „unterholtat“. V krčmi, kder se je hotel „unterholtati“, so njegovi pajdaši imeli hčer Janeza Kargerja. Oče pride po hčer; ker pa ta ni hitro šla za njim, začne zabavljati in preklinjati in z nabit puško groziti se. Pravijo, da je hotel hčerinega ljubimca ustreliti, toda ves strel je Boštijana Jarca zadel v trebuh. Nesrečnež bil je kmalu mrtev. Taisti den je Drava izvrgla močno že segnjito truplo 14letne deklice, brččas iz Koroškega, ter je bilo z Boštijanom v eno jamo zakopano, ravno tako, kakor pred 7 tedni z njegovim očetom nek 50leten mož, kojega je tudi Drava izvrgla. — Znani Seidl je svojo posestvo v Kamci prodal. Kupil jo je priden Slovenec, ki je letos 4. maja ondi odprl jako obiskovano krčmo. Visoko nad hramom pa je veselo vibrala velikanska slovenska zastava! Kolika sprememba, britka za Seidla in jegove nemškutarje, vesela za prej toliko zaničevane Slovence! Predstojniki srenj Kamške fare so sklenili: Seidlu, načelniku krajnega šolskega sveta, niti krajcarja več izročiti ter hočejo sami plačevati v Mariborsko hranilnico šolski dolg. Bojijo se namreč, da bi sicer še v hujše zadrege ne prišli zavoljo svoje šole v Kamci. Koncem julija hoče Seidl odložiti načelništvo. Mogoče, a neverjetno, ker sam rad nikoli in nikder neče iti, vselej in povsod ga treba siliti!

Iz Velenja. V drugi polovici dopisa iz „Velenja“ v 24. številu „Gosp.“ napada nek J. S. po nalašč vpletenem popisu nam tukaj dobro poznano

osebo. Resnica je Bogu in ljudem ljuba, radi tega se slavno uredništvo uljudno prosi za sledeči popravek: 1. Ni res, da bi bili dopisi v „Gosp.“ iz „Šaleške doline“ iz „Šmartina“ in iz „Velenja“ od ene in iste osebe pisani. Uredništvo „Gosp.“ to dobro vé in lahko spriča. 2. Stalno dekretirani nasprotnik J. S-ov ni „privandral“ iz Trsta, ampak pripeljal se je od ne daleč od tukaj in nastopil svojo službo, ktera mu toliko nese, da lahko spodobno živi in shaja. Silno imoviti g. J. S. se pač lahko ponaša z dolgovi, z sodnijskimi plačilnimi nalogi, razprtijami, ki jih je drugod imel, z „vandranjem“ v pravem pomenu besede, stradanjem in enakim. Kdo pa je miroljubnejši in kdo neistinitosti trosi on ali njegov nasprotnik — bodo iz tega č. gg. čitatelji „Gospodarja“ lahko sodili.

J. T. *)

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Mariborski c. k. okrajni glavar je „Slov. Gosp.“ naznanil, da ne smemo ničesar priobčiti o naših vojaških gibanjih; sicer se bo list konfisciral, kar se je že mnogim drugim časopisom zgodilo. Uredništvo torej prosi za potrpljenje, ker za naprej ne bo moglo o novi velevažni reči, ki zadeva veliko tisoč ljudi, več poročati, kakor to, kar beremo v uradnih listih. No, in „Grazer-Zeitung“ poroča, da so vojaki bili sklicani pod orožje in da je general major Czikos imenovan poveljnik v severni, gen. major Pop pa v južni Dalmaciji in da je tudi 18. divizija v Dalmaciji. General Filipovič, naglo k cesarju pozvan, je zopet iz Dunaja odšel v Zagreb. — V državnem zboru so se sprejele vse postave gledé nove nagodbe z Ogersko in ministri hočejo kmalu odstopiti, le minister Glaser, Unger in ljubeznjivi naš dr. Stremajer, hočejo ostati in še dalje svoje moči žrtvovati potrebam Avstrije po nemškem liberalizmu; poslanci so se zborovanja strašno naveličali, nekateri so že iz Dunaja potegnili, drugi pa komaj čakali na besedo predsednika Rechbauerja: „zborovanje je po 9 mesečnem delu odloženo!“ — Vendar omeniti je še treba, da je državni zbor predlog ministra Depretisa zastran prenarredbe v postavi o uravnavi zemljiščne davka zavrgel; vse ostane, kakor je bilo do sedaj. — Ogerski minister Szell je naznanil, da bo l. 1878. stroškov 278 milijonov goldinarjev in da bo treba zopet 21 milijonov na posodo vzeti; nekatere Magjare je to vendar enkrat hudo speklo, a še bolj bode peklo ogerske davkeplačilce. To pa Magjarom ne brani, da bi ne bili krivični proti Slovanom; v Pakracu so zaprli tamošnjo učiteljsko srbsko pripravnišče. — Meseca augusta se bodo vršile nove volitve za

*) Dopisi so različne pisave in od raznih mož podpisani; tudi urednik ni vedel, da je J. S. v 24. številu pisal zoper J. T. Dali smo torej obema besedo, sedaj pa: dosti! Zažugati se od nikogar ne damo! Ured.

ogerski državni zbor. Radovedni smo, kako se bodo takrat obnašali naši prekmurski bratje Slovenci!

Vnanje države. Po silnem in velikanskem ruskem carstvu so ljudje že močno razburjeni ker vedno več slišijo, kako si evropski ministri v Berlinu prizadevajo Rusom izviti vspehe, katerih so si v zadnji strašni turški vojski priborili; mnogi listi tirjajo, naj vsa Rusija zgrabi za meč, če bi proti Turkom, Angležem in Avstriji tudi ob enem bilo treba mahnuti. Zbolela ruska carica je zopet odzdravila. V Kijevu so med tamošnjimi dijaki zasledili neko puntarsko zaroto; nedavno je eden dijak sred glavne ulice žandarmerijskega oficirja z bodalom ubil in zbežal. — Nemški cesar je zopet že precej krepek, desna roka je še otečena, morivec Nobiling ni umrl. Bismark je državni zbor razpustil; nove volitve bodo 30. julija; volilna borba bo silna; socijaliste močno preganjajo in zapirajo, kar bo delavce še bolj razdražilo; kajti čedalje bolj se kaže, da Nobiling ni bil z socijalisti v posebni zvezi; pač pa se vé, da je freimaurer, jegov stric je tudi freimaurer in sicer mojster — prestolnik. Hanoveranski kralj Juri, ki je l. 1866. bil naš zaveznik zoper Pruse, pa vsled nesrečne bitke pri Langensalza svoje kraljestvo zgubil, je umrl v prognanstvu v Parizu 59 let star. Mož je bil od mladosti slep, kot vladar mil in pravičen. Zapustil je sina in 2 hčeri. Bavarski kralj se je vendar enkrat spomnil, da je katoliški kralj večjidel katoliških prebivalcev ter se je poslužil od papežev mu priznane pravice in je 2 res izvrstna mešnika imenoval za škofa: kanonika Strehela za nadškofa v Monakovem, pridigarja in spovednika nadvojvodinje Hildegarde (hčeri našega cesarja na Bavarskem omožene) Ehlerja pa za škofa Speierskega. — Belgijski katoličani so pri volitvah propali in zgubili večino v deželnem zboru, vsled tega je kralj katoliško ministertvom odpustil in pozval liberalno-freimaurersko; premehki katoliški ministri so tega krivi. — Francozki ministri so začeli misliti na od Gambetta in menda tudi od Bismarka zahtevano „kulturno borbo“. Najprej hočejo konkordat t. j. že za cesarja Napoleona I. skleneno pogodbo francoske vlade z rimskim papežem odpraviti in zatreti. Enako so tudi naši avstrijski liberalci l. 1867 začeli. Ropot zoper sv. Cerkvo je pa liberalcem in freimaurerjem potreben; kajti tako ljudje menje zapazujejo, kako jihovi vodje z 500 milijoni dačnih denarjev, odločenih za kulturne namene, n. pr. za nakup starih in stavljenje novih železnic, pometajo in v lastne žepe vtikajo! — Angleži imajo že več let krvavo vojsko zoper divje Kaferjane v južni Afriki pa ne morejo ničesar zdatnega zoper nje opraviti, vojska jih stane mnogo denarjev. — Italijanski ministri so neapolitanskega nadškofa starodavno palače vzeli in jo hočejo v kosarno spremeniti, laški ministri še nimajo dosti na božjih ropih, kojih so že krivi. — Sv. oče Leon XIII niso boleni, kakor so liberalni listi

razglasili, marveč so prav zdravi in so v posebnem pismu Francijo in Avstrijo poprosili, naj se pri bodoči prestrojbi Turčije potegnute za pravice tamošnjih katoličanov!

Turške homatije. Kongres v Berlinu se je pričel pod predsedništvom Bismarkovim, sprva je bilo slišati, da se bodo zbrani ministri porazumili, a danes pravijo, da smo bliže novej vojski, nego zaželjenemu miru; posebno se neki kujajo turški poslaniki in žugajo oditi. Vojne priprave kažejo povsod bolje na vojsko. Italijani bojda kupičijo okoli Verone in Vidma vojščakov. Turki novačijo v Aziji na vso silo, v Carigradu in okolici imajo 150,000 mož v Macedoniji 40,000 mož; in v Albaniji so zoper pričeli boj zoper Črnogorce; vdrli so namreč čez Bojano in hotli neko črnogorsko četo zasačiti; ali oprezni Črnogorci so Turke junaško zgrabili, jih mnogo posekali ali zajeli. Ta zavratni turški napad je ministre na kongresu iznemiril; Črnogorci delajo šance pred Podgorico, in pri Novemselu jih stoji 5000, da udarijo na Turka. Rusi pripravljajo na boj 500000 mož, 900 kanonov, katerim dojde koncem junija 2000 Kruppovih novih kanonov. Srbski knez Milan je zarotnika Čumiča, bivšega ministra, pomilostili na 7 let v ječo, obrista Markoviča pa dal ustreliti.

Za poduk in kratek čas.

Ada-Kaleh ali Nova Orsova zopet avstrijska.

L. 1846. so avstrijski vojaki zaseli mesto Krakov in tamošnje nemirnej poljske republičici življenje vgasnili; od tiste dobé t. j. celih 32 let Avstrija ni pridobila nobenega mesta, nobene dežele v stalno oblast. Pač pa smo zgubili veliko Benečansko in bogato Lombardijo, skup okoli 1200 □ milij z 6 milijoni prebivalcev; l. 1864. priborjeni Holstein smo pa kmalu že l. 1866 morali grabljivim Prusom pustiti. Smemo torej reči, da je Avstrija celih 32 let bila vedno na zgubi, vedno so se njej krčile meje. Sedaj na enkrat den po sv. Vrbanu t. j. 26. maja 1878. so avstrijski vojaki zaseli poprej turški otok Ada-Kaleh ali Novo Orsovo in tako Avstrijo povečšali za 1 □ miljo z 400 mohamedanskimi prebivalci. Ali bo to vse, kar Avstriji pripade od turške zapuščine v Evropi, ali je pa le nekrvav začetek še večjim pridobitvam, to bo najbližnja prihodnost razkrila. Sedaj bodimo z 1 miljo novega zemljišča zadovoljni in pogledimo, kje je ta otok, ki pride pod oblast avstrijsko-ogerske vlade? No, naši Pohorjanci in Solčavčani in drugi podravski in posavski brodniki ali „flosarji“, ki so se že kedaj vozili do Pančove in še dalje do Stare Orsove, si lahko dajo to dopovedati in razložiti. Kajti ravno proti južnemu izhodu od Stare Orsove sred mogočno deročega Dunava je zeleni otok: Adel-Kaleh ali Nova Orsova, naj-novejši kos zemlje avstrijske. Turki so jo imeli

zadnjih celih 88 let v svoji oblasti in jo na Vrbanovo sami radi zapustili. Drugi den so se potem od Stare Orsove pripeljali vojaki hrvatskega regimenta Sokčevićevega šte. 78 ter so na mesto, kder je turški prapor z zlatim polmesencem nakinčan plapolal, posadili črno-zolto cesarsko zastavo s dvoglavatim orlom. Obrist Bogovič je sedaj višji poveljnik na otoku, turški paša mu je izročil vse, kar je bilo na njem: ljudi, mestice, kanone in precej streliva. Bolj dolgi nego široki otok je bil do cesarja Leopolda I. pust in prazen; le tolovaji in ribiči so se včasih po njem potikali. Toda l. 1685. so cesarski vojaki, zapodivši čez Dunav poslednje čete turškega velikega-vezirja Karemustafe, ki je pred Bečem tepen bil, ter so na tem otoku pozidali močno trdnjavo in jej dali ime: Nova Orsova. Glavni namen tej trdnjavi bil je ta, da bi se turškim ladijam voznja po Dunavu zaprla. Cesar Karol VI. je mesto in trdnjavo povekšal. Vkljub temu so se pa Turki l. 1738. polastili mesta in jim ni bilo treba niti dolgo streljati v njo iz srbskega pobrežja. Tako slabo so se naši vojaki takrat branili. Veliko krepkejšo so se Turki v njo zarili in srdito 4 mesence branili, ko je 52 let poznej zopet poknila turška vojska (l. 1790). Vse streljanje ni zdalo nič, naposled je Turka glad pritisnil, da se je Avstrijancem vdal. Tako je zopet zaplapolala avstrijska zastava nad Novo — Orsovo. Ali samo eno leto je ondi ostala. Vsled miru, sklenenega v Sistovu, smo se Avstrijanci zopet morali umakniti Turkom, in pri tem je ostalo do letos. Turki so med tem Ada-kaleh z trojnimi rovom in z 11 šancami obdali in proti rumunski strani nastavili 4 Kruppove kanone. Mestice je polno skoro samih kosarn in ulice so tako tesne, da se strešja nasproti stoječih hramov malo da ne dotikajo drugo drugega. Obdano je z ozidjem po 3—4 metre visokim. Posamezne šance so z kritimi rovi in shodniki v zvezi, velikanski kanoni in možnarji so vedno navrti na obojno strugo Dunava. Nobena ladija ne more mimo, da bi nje stražarji na otoku ne videli. Nekaj časa so turški stražarji jako nadlegovali brodnikom, vsako ladijo so prejeli, jo preiskali in mnoge le proti velikim darilom v denarjih spustili. Zadnji čas se je malokdo več brigal za Ada-Kaleh; toda l. 1849 se je zopet veliko o tem otoku govorilo. Puntarski Magjari so bili od naših vojakov pa tudi od Rusov tepeni; pri Vilagošu se jih je 40000 ruskemu generalu Paskijeviču podalo. Magjarski diktator, znani Košut, je pa z ministrom Szemerejem iz Debreczina pobegnil proti Turčiji ter je seboj imel zlato krono sv. Štefana. Ko je prišel do Dunava blizu Stare-Orsove, jo je globoko v zemljo pokopal in se potem po že priredjeni ladiji podal k Turkom v Ada-Kaleh. Tukaj se je mudil 5 dni ter potem odpeljal v Ruščuk in Carigrad. Od tiste dobe se po svetu stopleje; sedaj prebiva sila postarjan blizu Turina na Italijanskem. Krono sv. Štefana so poznej našli in izkopalni ter našemu

cesarju dali nazaj. L. 1868. bil je ž njo slovesno kronan v Budim-peštu za ogerskega kralja. Ada-Kaleh pa je sedaj zopet v naši oblasti, zopet obvelja ime: Nova Orsova; turško ime pa zgine z Turki vred.

Smješničar 25. „Previdnost.“ Nekšni sodnik pitao nekšega tesára, ki je za svedoka zezváni bio: „„kak daleč je stao od oni lüdi, ki so se bili (pretepali)? Ravno na štiri i na pol stopaja.“ „Ali kakda je mogočno, ka oni to tak gvlišno znajo?“ „„Mislo sam si: lahko de me zato kakši nore pitao pa sem zmero.“ Prijatelj prekmurski.

Razkritje Slomšekovega spomenika

v mariborski stolni cerkvi se bo z cerkveno in narodno svečanostjo vršilo v ponedeljek 24. junija. Na črt: 1. pridiga (kanonik Kosar), razkritje, slovesna infulirana meša v stolni cerkvi ob 10. uri dopoldne, Te Deum; 2. Obed v čitalnici; 3. Občni zbor ob 4. uri popoldne v čitalnici a) nagovor predsednikov, b) poročilo tajnikovo in denarničarjevo, c) izročitev spomenika, d) sklep zastran še ostalih denarjev, f) sklep zbora; 4. Beseda v čitalnici ob 8. uri zvečer a) govor slavnostni (dr. Jan. Bleiweiss), petje, deklamacije in godba. K besedi povabljeni so vsi čestitelji Slomšekovi, k občnemu zboru pa a) vsi dekani na Slovenskem, b) vsi predsedniki slov. čitalnic, c) vsi uredniki slov. listov, d) odlični narodnjaki od odbora posebič povabljeni.

V Mariboru 17. junija 1878.

Janez Kačič.

Marko Glaser.

Dr. Srnec.

Davorin Valenčak.

Dr. Lav. Gregorčič.

Razne stvari.

(*Posvečevanje novih mešnikov*) za Lavantinsko škofijo bodo milostljivi knez in škof opravljali 18. 20. in 22. julija.

(*G. R. Rižnar*) ni pisatelj dopisa od sv. Tomaža v šte. 22. „Slov. Gosp.“

(*Nov živinski sejm*) bo 2. julija na Polenšaku v ptujskem okraju; oskrbnik sejma je krčmar g. Martin Cizerl.

(*Važno za konjerejce*). V Ptujju bode 22. junija c. kr. komisija konje kupovala in naj posestniki te priložnosti ne zamudé. Konji za jahanje, ki ne smejo čez 10 let stari biti, plačujejo se po 250 fl., konji za vožnjo pa do 350 fl. in ne smejo čez 12 let stari biti.

(*Dunajski listi pravijo o Seidlu*) da je baron Hackelberg njega in Heilsberga in Foreggerja razžalil, radi česar je Seidl na dvoboj zazval Hackelberga, toda prijatelji so dvoboj ali duel zabranili. Penzionirani Seidl bi še le dober bil za „freibiligarja“ proti Turkom v Bosniji. Ondi bo menda kmalu dosti prilike za „ravsanje.“

(*Svitli cesar*) so darovali 400 fl. za šolo v Krezajah pri Velikovecu na Koroškem.

(*Mahrenberška velika srenja*) je se razpisala tako, da bo okolica od trga ločena.

(*Toplic obiskovat*) je prišel v Slatino vojvoda Pero Pejovič, ki je lani Sulejmana po Črnogori strašno pretepal, v Dobrno pa znani Moric plem. Kaisersfeld.

(*Konja in voz vkradli*) in proti Hrvatskemu odpeljali so Gselmanu v Radyanji.

(*Dražbe*) 24. jun. Flor. Čiček 1850 fl. v Rogacu; 25. Luka Fric na Donački gori 2630 fl. 26. jun. Anton Gaberšek 1980 fl. 27. jun. Frančiška Sirk v Radgoni 800 fl. 28. jun. Rok Justnik pri sv. Lovrencu 1000 fl. 1. jul. Simon Kuražija 1100 fl. Fr. Turnšek v Založah 1896 fl.

Loterijne številke:

V Trstu 15. maja 1878: 19, 18, 28, 85, 37.

V Lincu " " " 65, 9, 43, 68, 3.

Prihodnje srečkanje: 28. junija 1878.

Služba organista in mežnarja

se išče. Ponudbe franco na poste restante M. Nr. 101 Celje.

Šolske službe

so za namestiti in sicer:

1. služba podučiteljice na ljudski šoli II. razreda v Ljutomeru in

2. po ena podučiteljska služba na šolah IV. razreda v sv. Križu in v Mali nedelji.

Prosilci nemškega in slovenskega jezika zmožni naj vložijo po poti predpisani do 30. julija t. l. svoje obložene prošnje pri dotičnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru,
dne 25. maja 1878.

3—3 Prvosednik: Premerstein m. p.

Mlad fant,

kteri je eno ali dve leti realko ali vsaj 6. razred ljudske šole z dobrim vspehom dovršil, 14 let star, močne zdrave narave in od dobrih staršev, se sprejme v špecerijsko štacuno

M. Berdajs-a
v Mariboru.

1—2

V Žavcu se daje kovačnica v najem,

katera je z vsem potrebnim orodjem preskrbljena in na dva ognja dela. Kovačnica je v najboljšem stanu in na prav lepem prostoru. Posebno dobro bi shajal kovač, ki se zraven tudi na živinozdravstvo razumi, ker v celem takajšnjem kraji nobenega takega ni. Ponudbe, če mogoče rekomandirane, sprejme

Helena Kočevar
Žavec (Sachsenfeld.)

1—2

Priporočba.

Kupčija z suknom, vsakdanjim in modnim blagom

Jožefa Bergleza

v MARIBORU,

na glavnem trgu, na oglu stolne ulice,

priporoča slavnemu občinstvu svojo novo in zvesto odbrano blago: Brnskega sukna, modne robe, barvanih pa tudi črnih snovij za obleke, potem bogato zalogo perkaljev, belega platna, žameta, žide, širtingov, porhatov, posteljne robe, potem robo za blače, podšive, razno barvane pa tudi črne, židanih robecev in mnogo drugih v to stroko kupčijstva spadajočih reči. Postrežba je točna, cena mogoče nizka. Zunanjim naročilom se hitro ustreza.

1—3

2—3

URE

za cerkve, grade, poslopja na kmetih
izdeluje

Andrej Berthold

v Gnas-u na Štajerskem.

Do sedaj jih je izdelal 76 v največjo zadovoljnost dotičnih naročnikov, ker so ne samo vestno in trdno narejene, ampak tudi ker so primeroma le malo denarjev stale. Sedaj mu pomagajo jegovi 3 sinovi, strokovnjaki in mojstri v tem poslu; tudi ima vedno nekoliko ur v zalogi na ogled in ponudbo, manjših in večjih. Kako zanesljiv in zaupanja vreden da je ta urar, to svedoči pristavljeno spričevalo:

„Podpisani župnik je samo ustmeno naročil novo cerkveno uro za zvonik. Vendar je g. Berthold ob dogovorjenem času in brez povišanja cene željeno uro naredil in v zvonik postavil. Od 18. junija 1875. sem imam priliko vsak den opazovati in prepričati se, da je nova ura res izvrstno, morebiti v tej stroki edino delo na Štajerskem, ura bje namreč tudi četrtinke in ponavlja vselej na večjem zvonu, koliko je ravno poprej na uri bilo. Zato bodi g. Andrej Berthold, urar v Gnas-u, vsem vrlo priporočen!“

Franc Legwarth

kanonik in župnik na Grabnu v Gradu.